

ישיבת הקיבוץ הדתי - עין צורים

דף מקורות לשיעור כללי של הרב מאיר ליכטנשטיין

סנהדרין פרק ראשון - דף מספר 2

בס"ד, ב' במרחשוון תש"ס.

פתיחה למסכת סנהדרין - בעניין מצות מינוי דיינים

א. הפרשיות בתורה

נעייין בפרשיות השונות בתורה הדנות במצוות מינוי דיינים. (מומלץ לעיין במדרשי ההלכה, רש"י ורמב"ן על אתר). תוך כדי העיון נעמוד על היסודות של חובת מינוי דיינים:

1. עצת יתרו - שמות י"ח, יג-כז.
 - תפקידיו של משה - פסוקים טו-טז, וברמב"ן.
 - חלוקת התפקידים אותה מציע יתרו - לאיזה מהתפקידים משה ממנה את השופטים? עיינו היטב ברמב"ן לפסוקים כ-כא.
 - תכונות השופט.
2. שמות כ"א, א.
3. שמות כ"ד, יד - לאיזה תפקיד מינה משה את אהרן וחור? עיינו ברש"י, ראב"ע ורמב"ן.
4. עצת יתרו בדברים - דברים א', ט-יח.
5. עימדו על ההבדלים בין התיאור בשמות לבין התיאור בפי משה בדברים.
 - משה לא מביא בנאומו את כל הקורות את ישראל במדבר. הבאת הדברים הייתה לפי מגמת הנאום. מה משמע מהבאת סיפור מינוי השופטים לגבי אופי המינוי? האם יש בזה כדי להסביר את ההבדלים בין התיאור בשמות ובין התיאור בדברים? עיינו ברמב"ן לפסוקים ט, יח.
6. דברים ט"ז, יח-כ; שם, י"ז, ח-יג.
 - עימדו על מיקום הפרשיות בפרשת שופטים מתוך עיון בהקשר הרחב של פרשה זו.
 - עימדו על היחס בין הפרשיות - הפיזור 'בכל שערך' לעומת 'וקמת ועלית'.
7. במדבר י"א, י-יח. מה היחס בין פרשה זו ובין עצת יתרו?

ב. מצוות מינוי דיינים

1. סנהדרין טז: "ת"ר מנין שמעמידין... את שבטו".
2. מכות ז. "סנהדרין נוהגת... בכל עיר ועיר".
3. ירושלמי שם על המשנה, עד 'לשבטיך'.
4. רמב"ם הלכות סנהדרין פ"א הל' א-ב ובכסף משנה שם; רמב"ן על התורה דברים פט"ז פ"ח. (להרחבה - רמב"ם בפירוש המשנה למכות פ"א מ"א; הל' סנהדרין פ"ד ה"ב; שם פ"ד ה"ד. למקור אפשרי לפרשנות הרמב"ם למשנה במכות, ראה סנהדרין יד. "אמר רבי יהושע בן לוי אין סמיכה... דלא סמכינן בחוצה לארץ).
 - מהו יסוד ההבדל בין המצווה בא"י ובין המצווה בחו"ל?
5. לשם השוואה:
 - בני נח - סנהדרין נו: "דינין בני נח איפקוד... ובכל עיר ועיר"; רמב"ם הלכות מלכים פ"ט ה"ד; (להרחבה - רמב"ן על התורה בראשית פ"ד פ"ג).
 - רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פ"ז ה"א.

ג. מוני המצוות

1. ספר המצוות לרמב"ם מצוות עשה קעו.
2. האם נוהג בזמן הזה שאין סמוכין? רמב"ן עה"ת דברים פט"ז פ"ח לעומת הרמב"ם.
3. להרחבה - ספר החינוך מצווה תצא; בה"ג תחילת מנין הפרשיות; ספר המצוות לרס"ג פרשה א' (ובפירוש הר"פ פרלא).